

нерів, Спостережна рада та Правління банку. Саме вони організують управління розвитком банківського сектору на макрорівні.

Дослідження еволюції банківської справи свідчить про безперервний рух банків вперед, постійний пошук нових форм та методів управління, які під впливом глобалізаційних та євроінтеграційних процесів інтенсивно удосконалюються.

Висновки. Отже, ефективне функціонування банківського бізнесу на фінансовому ринку відбувається за наявності різних видів забезпечення, зокрема: законодавчого, фінансового, стратегічного, організаційного, інноваційного, маркетингового та ін. У більшості країн світу, у тому числі й в Україні, робота банку піддається деталізованому управлінню чи не усіма аспектами діяльності зі сторони держави і самих комерційних банків, вивчення прогресивних механізмів управління, особливо щодо ефективності розвитку банківського сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андросюк О. Механізм здійснення банківських послуг та операцій в банках України. *Економічний простір*. 2022. № 148. С. 72–81.
2. Банківська система в умовах війни. *Макроекономічний огляд: ICU*. URL: <https://icu.ua/en/research/macroeconomics?year=2022>
3. Бондар Л. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 3. С. 5–8.
4. Вовчак О. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ. *Фінансовий простір*. 2023. № 4(16). С. 27–31.
5. Дудченко В. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2024. Вип. 14. С. 99–10.

УДК 336.7

Волкова Н. І.

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

Паланська В. М.

*здобувачка ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ФОРМ КРЕДИТНИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Вступ. В умовах масштабної трансформації фінансової системи України традиційні інструменти поступово доповнюються цифровими активами. Під час воєнного стану впровадження е-гривні стає не лише технічною інновацією, а й важливим елементом підтримки фінансової стабільності. Оцифрування кредитних відносин дає змогу знизити транзакційні витрати, підвищити прозорість розподілу коштів та застосовувати смарт-контракти для цільового фінансування. Однак перед

регулятором постають нові виклики: необхідність формування відповідної законодавчої бази, мінімізація кіберризиків та попередження загроз для ліквідності банківського сектору. Питання впровадження цифрових форм грошей є критичним для поствоєнного відновлення України та її інтеграції до Єдиного платіжного простору євро (SEPA). Традиційні кредитні гроші поступово трансформуються у програмовані активи, що дає змогу автоматизувати виконання кредитних договорів через смарт-контракти. Проте цей процес супроводжується ризиками кібербезпеки, регуляторною невизначеністю та необхідністю адаптації законодавства до європейських стандартів, зокрема регламенту МіСА. Оптимізація роботи з цими інструментами є запорукою фінансової стабільності та інвестиційної привабливості країни.

Мета роботи – дослідити сучасний стан розвитку цифрових форм кредитних грошей в Україні, виявити ключові з них, а саме інфраструктурні, правові, безпекові бар'єри, що стримують їх масове впровадження, та визначити стратегічні перспективи інтеграції української цифрової валюти у європейський фінансовий простір.

Основна частина. Трансформацію грошового обігу та перспективи запровадження е-гривні активно досліджують С. В. Науменкова та В. І. Міщенко [1], аналізуючи цифрові валюти центробанків (CBDC). Адаптацію фінансової системи до умов воєнного стану та роль новітніх активів як «безпечної гавані» розглядають науковці, зокрема О. В. Дзюблюк [2]. Водночас правові аспекти регулювання віртуальних активів, зокрема базовий законопроект № 10225-д щодо їх оподаткування, висвітлюються в аналітиці Мінцифри за участі О. Борнякова [3].

Сучасна українська фінтех-екосистема демонструє високу готовність до впровадження цифрової гривні. Статистика НБУ показує, що попри війну, частка безготівкових операцій стабільно зростає, досягнувши рекордних показників у 2025 р. [4]. Це створює ідеальний фундамент для переходу до е-гривні як прямого цифрового зобов'язання центробанку.

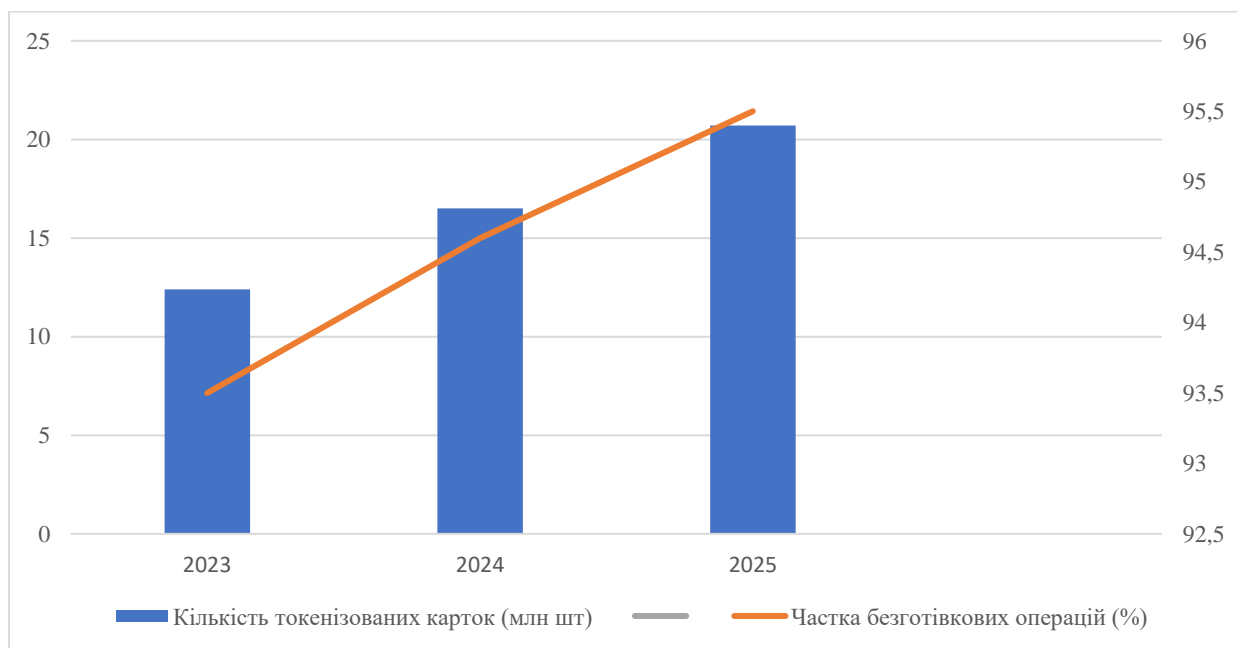

Рисунок 1 – Показники цифровізації платіжного ринку України 2023–2025 рр.
Джерело: побудовано автором на основі статистичних звітів НБУ [5]

Основним інструментом розвитку цифрових кредитних грошей стає е-гривня. Як зазначають експерти, її впровадження дасть змогу реалізувати концепцію «програмованих грошей». Наприклад, соціальні виплати або цільові кредити на відбудову можуть бути закодовані так, щоб їх можна було використати лише на визначені категорії товарів, як-от будівельні матеріали, енергообладнання, що виключає корупційний складник.

Незважаючи на високу технологічну готовність вітчизняного фінансового сектору, процес повноцінного запуску е-гривні стикається з низкою суттєвих викликів. За таких умов перед Національним банком України постає питання оптимізації політики впровадження інновацій заради збереження макроекономічної стабільності та уникнення криз.

Таблиця 1 – Проблеми впровадження цифрових форм кредитних грошей

№ з/п	Сутність проблеми	Наслідки
1.	Ризик дезінтермедіації – потенційний відтік ліквідності з комерційних банків	Загроза для стабільності банківської системи України
2.	Правовий бар'єр – законодавство України у сфері віртуальних активів перебуває на стадії адаптації до європейського регламенту MiCA	Перешкоди для повноцінної інтеграції вітчизняного ринку цифрових активів у європейський фінансовий простір
3.	Необхідність посилення кібербезпеки	Зростання суми збитків від незаконних дій із використанням платіжних інструментів, шахрайства в мережі Інтернет

Джерело: побудовано автором на основі [6; 7; 8]

Акцентуючи на тому, що в умовах цифровізації фінансового сектору та триваючої війни питання кібербезпеки стає надмірно важливим, наведемо статистичні дані. Як свідчать результати аналізу Національного банку України, незважаючи на загальне зменшення кількості шахрайських операцій на 1 % у 2024 р., загальна сума збитків від незаконних дій із використанням платіжних інструментів стрімко зросла на 37 % і сягнула 1,1 млрд гривень. Відбулося суттєве зростання середньої суми однієї незаконної операції на 39 % (із 3 065 грн у 2023 р. до 4 247 грн у 2024 р.) [6]. Особливе занепокоєння викликає той факт, що 93 % від загальної суми збитків припадає на шахрайство в мережі Інтернет, а лівова частка втрат (84 %) спричинена методами соціальної інженерії. За таких умов захист фінансової стабільності та безпечне функціонування майбутньої е-гривні вимагає від державних адміністративних органів не лише побудови безпрецедентно стійкої цифрової інфраструктури, але й системного підвищення рівня обізнаності громадян щодо правил платіжної безпеки.

Висновки. Впровадження цифрових форм кредитних грошей, а саме е-гривні, є стратегічно важливим кроком для фінансової системи України, особливо в контексті поствоєнного відновлення. Завдяки високій готовності вітчизняного фінтех-сектору та стабільному зростанню частки безготівкових розрахунків держава вже має міцний фундамент для запуску цифрової валюти. Найбільшою перевагою цього переходу є можливість використання смарт-контрактів, які здатні зробити розподіл коштів на відбудову та соціальні виплати абсолютно прозорим та захищеним від корупції. Проте успішність цієї масштабної трансформації прямо залежить від здатності держави подолати три ключові бар'єри. По-перше, НБУ необхідно впро-

ваджувати е-гривню так, щоб не спровокувати масовий відтік коштів із традиційних депозитів і зберегти здатність комерційних банків кредитувати економіку. По-друге, українське законодавство потребує остаточної адаптації до європейського регламенту MiCA, щоб усунути регуляторну невизначеність. По-третє, через стрімке зростання збитків від кібершахрайства критичною умовою стає розбудова стійкої інфраструктури безпеки та масова освіта громадян щодо захисту від соціальної інженерії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В. Цифрові гроші центральних банків: майбутнє інституційних змін у банківському секторі. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 26–48. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.02.026>
2. Дзюблюк О. В. Цільові орієнтири монетарної політики в умовах воєнного стану. *Світ фінансів*. 2025. № 2(83). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1821>
3. Борняков О. Новий етап регулювання віртуальних активів в Україні: що змінюється для бізнесу та інвесторів (щодо законопроекту № 10225-д). *Картка законопроекту на сайті ВРУ*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271>
4. Статистика платіжного ринку. *Офіційне інтернет-представництво Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/payments>
5. Безготівкові розрахунки у 2024 р. суттєво переважали серед операцій з платіжними картками. *Офіційне інтернет-представництво Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bezgotivkovi-rozrahunki-u-2024-rotsi-suttyevo-perevajali-sered-operatsiy-z-platijnimi-kartkami>
6. Динаміка зростання середньої суми однієї шахрайської операції з платіжними картками в Україні (2023–2024 рр.). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kilkist-vipadkiv-shahraystva-z-kartkami-znizilasya-zbitki-za-nimi--zrosli>
7. Цифрові гроші та фінансова система: регулювання, переваги та ризики. *Журнал «Експерт»*. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/expert/article/view/4686>
8. Аналітика від юридичної фірми GOLAW: «Новий етап регулювання віртуальних активів в Україні». URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/novij-etap-regulyuvannya-virtualnih-aktiviv-v-ukrayini-shho-zminyuyetsya-dlya-biznesu-ta-investoriv/>

УДК 336.74(477)

Пастух Д. І.

*здобувачка ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса*

Юрчишена Л. В.

*д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Грошова система України в період 2022–2026 рр. стала об'єктом безпрецедентного за масштабами адаптивного управління. В умовах повномасштаб-